

Департамент інформаційної діяльності, культури,
національностей та релігій Хмельницької облдержадміністрації

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека

Хмельницька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

З досвіду роботи

Бібліотека – центр краєзнавчої інформації

*За матеріалами обласного конкурсу
серед публічних бібліотек Хмельниччини
на кращу організацію краєзнавчої роботи*

Хмельницький
2024

УДК 027.5:025.5(477.43)

Б59

Бібліотека – центр краєзнавчої інформації: за матеріалами обласного конкурсу серед публічних бібліотек Хмельниччини на кращу організацію краєзнавчої роботи : електрон. вид. / Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. ОУНБ; уклад. З. В. Філіппенко. – Хмельницький, 2024. – 28 с.

Публікується за рішенням редакційно-видавничої ради Хмельницької ОУНБ, протокол № 7 від 10.12.2024 року.

Укладач: З. В. Філіппенко, завідувача відділом краєзнавства Хмельницької ОУНБ

Редагування:

В. В. Маковська, заступник директора з наукової роботи та інформатизації Хмельницької ОУНБ;

К. А. Чабан, директор Хмельницької ОУНБ, заступник голови обласної організації НСКУ

Відповідальна за випуск: К. А. Чабан

Обласний конкурс серед публічних бібліотек Хмельниччини на кращу організацію краєзнавчої роботи

Значне місце у роботі бібліотек Хмельниччини займає краєзнавча діяльність. З метою виявлення і популяризації кращих практик публічних бібліотек територіальних громад області з питань краєзнавства, налагодження їхньої взаємодії з місцевими відділеннями спілок краєзнавців, профспілки працівників культури Хмельницька ОУНБ ініціювала та організувала спільно із обласними організаціями Національної спілки краєзнавців України, Всеукраїнської громадської організації Українська бібліотечна асоціація, профспілки працівників культури **обласний конкурс** публічних бібліотек на кращу організацію краєзнавчої роботи «Бібліотека – центр краєзнавчої інформації».

Конкурс проводився відповідно до [ПОЛОЖЕННЯ](#) в два етапи. На розгляд журі бібліотеки подавали:

- видання з питань краєзнавства за останні три роки (бібліографічний покажчик, буклет, список, програму роботи краєзнавчого клубу бібліотеки та список активу краєзнавчого клубу);
- інформацію про наявний краєзнавчий фонд бібліотеки; співпрацю з місцевими та обласними організаціями й установами;
- посилання на електронні ресурси (сайт, соціальні мережі, ЗМІ про проведені бібліотекою заходи з питань краєзнавства).

Перший етап (місцевий) відбувався з 15 червня до 15 серпня 2023 року в центральних бібліотеках територіальних громад Хмельницької області серед міських, сільських бібліотек-філій. За його підсумком центральні бібліотеки подавали до Хмельницької ОУНБ матеріали центральної бібліотеки, бібліотеки-переможця та аналітичну довідку про проведення I етапу конкурсу.

Другий етап обласного конкурсу відбувся у Хмельницькій ОУНБ. На другий етап надійшло 34 конкурсні роботи із

24 територіальних громад. Серед них: із 17 – центральних, 15 – сільських, 2 – міських бібліотек.

Конкурсні матеріали оцінювало журі у складі:

- Катерини Чабан, директора Хмельницької ОУНБ, голови Хмельницької обласної організації ВГО Українська бібліотечна асоціація;

- Юрія Телячого, голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України; доктора історичних наук, професора, заслуженого працівника культури України;

- Миколи Луценка, голови обласної організації профспілки працівників культури;

- Ніни Власюк, головного спеціаліста Департаменту інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій облдержадміністрації;

- Валентини Маковської, заступника директора з наукової роботи та інформатизації Хмельницької ОУНБ;

- Зої Філіппенко, завідувачої відділом краєзнавства Хмельницької ОУНБ;

- Тетяни Грудецької, завідувачої відділом науково-методичної роботи та інновацій в бібліотечній справі Хмельницької ОУНБ.

За результатами роботи журі та підсумком голосування переможцями стали:

у номінації *«Центральна бібліотека»*:

Ярмолинецька центральна бібліотека Ярмолинецької селищної ради Хмельницької області (директор – Слободян Олена Леонідівна);

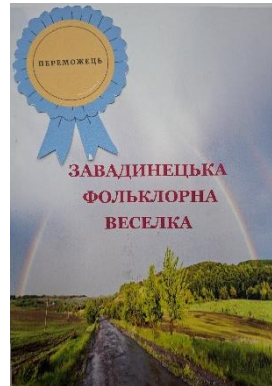

у номінації «Міська,
сільська філія»:

бібліотека-філія № 2
Централізованої бібліотечної системи
Хмельницької міської територіальної
громади (завідуюча бібліотекою –

Ковальчук Оксана Аркадіївна) та
Завадинецька сільська бібліотека-філія
Городоцької центральної публічної
бібліотеки (бібліотекар – Мельник Олена
Василівна).

Заохочувальним
призом і подякою за участь у
конкурсі відзначено

Деражнянську міську центральну бібліотеку (директор –
Сайпель Тетяна Анатоліївна) за активну видавничу діяльність.

Переможці отримали дипломи з сувенірами під час
XV Обласного форуму бібліотекарів Хмельниччини «Бібліотека
– твоя синергія перемоги» до Всеукраїнського дня бібліотек.

Матеріали учасників конкурсу представлено на виставці
під час обласного форуму бібліотекарів Хмельниччини.

Кращі практики роботи бібліотек з краєзнавчої роботи, що
подавались на конкурс, узагальнені у даному виданні.

Кращі практики роботи публічних бібліотек з питань краєзнавства

Обласний конкурс дав можливість виявити напрямки роботи публічних бібліотек області з питань краєзнавства, оригінальні та креативні ідеї, які реалізовувалися в окремих з них.

У переважній більшості бібліотек краєзнавчою роботою займаються бібліотекарі відділів обслуговування. Поряд з тим, зазначено, що успіху краєзнавчої роботи бібліотек завдячують окремим спеціалізованим структурним підрозділам в структурі бібліотек. Зокрема, у: Кам'янець-Подільській центральній міській бібліотеці імені Костя Солухи діє відділ краєзнавства; Ярмолинецькій центральній бібліотеці Ярмолинецької селищної ради – краєзнавчий сектор. У КЗ «Центральна бібліотека» Вінковоцької селищної ради краєзнавством займається інформаційно-методичний відділ, до якого входить бібліотекар-краєзнавець. Він координує краєзнавчу діяльність в бібліотеках громади.

Краєзнавчий фонд

Краєзнавчий фонд є документальною базою краєзнавчої діяльності бібліотеки. Родзинкою цих фондів є рідкісні і цінні видання. Зокрема, у фондах КЗ «Центральна бібліотека Антонінської селищної ради» Хмельницького району – три книги з бібліотеки графа Потоцького та унікальна колекція районної газети «Ленінець» Антонінського району за 1959 – 1962 роки; «Зоря комунізму» Красилівського району (1963 – 1990), а з 1991 року – газети «Красилівський вісник». У 2022 році був випущений перший номер інформаційного бюлетеня «Антонінська громада» Антонінської селищної територіальної громади, який видається і до сьогодні. У Летичівській публічній бібліотеці є 80 примірників цінних краєзнавчих видань.

У Кам'янець-Подільській центральній міській бібліотеці імені Костя Солухи зберігаються періодичні видання краєзнавчого змісту з 1960 року. У бібліотеці-філії

Централізованої бібліотечної системи Хмельницької ТГ є 52 примірники рідкісного краєзнавчого фонду та 24 – цінного.

Доповненням до книжкового краєзнавчого фонду у публічних бібліотеках області створено папки-альбоми, папки-накопичувачі на різноманітні теми: «Фольклорні перлини рідного краю», «Що готують у нашому селі?», «З бабусиною скрині», «Видатні земляки», «Живуть майстри у нашому селі», «Обрядова їжа українців» (філія центральної бібліотеки Полонської міської ради с. Онацьківці); «Легенди рідного краю», «Голодомор 1932 – 1933 років на Красилівщині», «Освіта Красилівщини», «Сторінки історії Красилюва», «Красилівщина у роки Другої світової війни», «Екологічні проблеми Красилювини», «Культурне життя міста: минуле та сучасне», «Поетичні перлини рідного краю», «Почесні громадяни та видатні люди нашого міста», «Поет-воїн Володимир Булаєнко» (Центральна бібліотека ім. Володимира Булаєнка Красилювської міської ради). Папки наповнюються газетними вирізками, світлинами з мережевих ресурсів.

Загальна кількість документів фонду краєзнавчої тематики у різних типах бібліотек коливається від кількох десятків і сотень у сільських бібліотеках-філіях (231 примірник, *бібліотека-філія № 3 села Згарок Центру культури та дозвілля Вовковинецької селищної ради*) до десятків тисяч у центральних міських (9226 тисяч примірників, *Кам'янець-Подільська центральна міська бібліотека імені Костя Солухи*). Загальну кількість фонду краєзнавчої тематики не вдалось виявити, оскільки з 34 поданих робіт дані відомості подала 21 бібліотека.

Просвітницька робота публічних бібліотек з питань краєзнавства

Краєзнавча робота бібліотек знаходить свій вияв у просвітницьких та соціокультурних практиках. Для популяризації краєзнавчих матеріалів бібліотечні фахівці використовують різноманітні форми наочної популяризації, зокрема **книжкові виставки**, полицьки. На них представлена література рідного краю,

періодичні видання, буклети бібліотек тощо. Кожна бібліотека презентує такі виставки як на постійній основі, так і тематичні.

Стали звичними **презентації книг**, пов'язаних з історією міста і районів, **читання**, присвячені видатним людям громад, **круглі столи**, **красознавчі спостереження**, **подорожі**, **вечори зустрічей**, **красознавчі вернісажі**, **народознавчі години**, **красознавчі читання**, **тренінги**, **квести**, **духовно-історичні екскурси**, **майстеркласи** тощо, які об'єднують в собі навчально-пізнавальну, пошуково-дослідницьку та суспільно-корисну діяльність і сприяють формуванню патріотизму та національної свідомості населення громади. Деякі бібліотеки застосовують **інформаційні калейдоскопи**, **літературні диліжанси**, **літературно-екологічні круїзи**, **красознавчі турне**, **поетичні монтажні** тощо.

Фахівці *Ярмолинецької центральної бібліотеки селищної територіальної громади* **годинами пам'яті** відзначили 220-ту річницю від дня народження земляка, поета, першого збирача українського фольклору та оспівувача краси рідного Поділля – Мавриція Гославського; 90-річчя з дня народження заслуженого працівника культури Петра Павловича Широкого; **презентували** книгу «Ярмолинеччина від найдавніших часів до сьогодення» кандидата історичних наук Юрія Хоптяра; першу поетичну збірку уродженки ТГ Ольги Цибульської «Я би хотіла в небо злетіти...».

Фахівці КЗ «*Центральна бібліотека Чорноострівської селищної ради*» працюють над налагодженням зв'язків з відомими особистостями громади. На базі бібліотеки відбулася **година-спомин** «Я знову повернулася сюди», присвячена 75-й річниці від дня народження поетеси Людмили Кірик-Радомської за участю родини поетеси; **зустрічі** з відомими уродженцями ТГ: письменниками Хмельниччини, заслуженим артистом України, актором театру та кіно Олександром Норчуком (<https://www.facebook.com/groups/2408657799384666/permalink/3>

[486384474945321/](https://www.facebook.com/groups/2408657799384666/permalink/3475004442749991/)); літній **вечір музики** за участю випускниці

Чорноострівської дитячої школи
Ані Лозиченко

(<https://www.facebook.com/groups/2408657799384666/permalink/3475004442749991/>); **вечір поезії** з

Яриною Санчес

(<https://www.facebook.com/groups/2408657799384666/permalink/3414264175490685/>) та ін.

Бібліотека-філія № 2 Централізованої бібліотечної системи Хмельницької територіальної громади популяризує творчість місцевих письменників, видання про рідний край за участю авторів. Бібліотекарі організували **зустріч-знайомство** з подільською поетесою, волонтеркою, громадською діячкою Лідією Ярошно. Під час заходу авторка презентувала збірку «На

терезах вічності»

(https://www.cbs.km.ua/?dep=2&w=show_news&dep_up=3&dep_cur=19&news_id=3088); красназавчий човник

відбувся у вигляді зустрічі з поетесою Марією Лисайчук та подільським бардом Леонідом

Мазуром

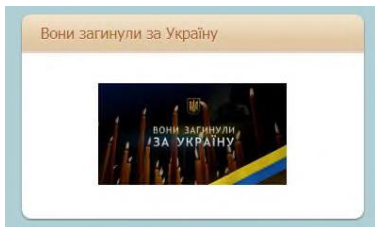
(https://www.cbs.km.ua/?dep=2&w=show_news&dep_up=3&dep_cur=19&news_id=2516); онлайн-зустріч на біс з Марією Дем'янюк відкрила читачам збірки казок та віршів «Марійчині казки», «Небесна чудасія», «Гомінка стежинка» та «Джерельце доброти» (<https://kmcbsf2.blogspot.com/2022/03/blog-post.html>; https://www.cbs.km.ua/?dep=2&w=show_news&dep_up=3&dep_cur=19&news_id=2759).

У Теофіпольській центральній бібліотеці (Теофіпольська селищна територіальна громада) проведено цикл **годин поезії** по творчості поетів-земляків; **прем'єру** книги «Душі як діти» Дарини Кравчук.

В умовах воєнного часу бібліотекарі розповідають про односельчан-захисників України, вшановують пам'ять тих, хто віддав своє життя за рідну землю. У КЗ «Центральна бібліотека» Віньковецької селищної ради оформлено виставку-інсталяцію «Життя, віддане за Україну», а на сайті бібліотеки було створено

сторінку «Вони загинули за Україну», де вшановують загиблих жителів громади у роки війни.

Летичівська публічна бібліотека Летичівської селищної ради організовує пошукові експедиції «Що я знаю про війну», «Діти війни очима сучасних дітей». У БібліоХабі Теофіпольської центральної бібліотеки відбувся благодійний літературний вечір із поетесою-землячкою Дариною Кравчук, який був присвячений полеглим Героям.

Клуби за інтересами

Однією із форм популяризації краєзнавчих знань у бібліотеках є **клуби за інтересами**. У конкурсних матеріалах представлені регламентуючі документи краєзнавчих клубів (статут, положення, плани роботи) та їхні списки активу.

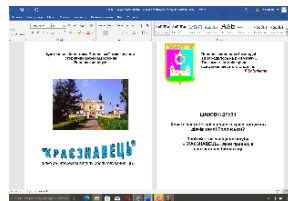

Краєзнавчий клуб «Родина» діє при КЗК «Централізована бібліотечна система»

Старокостянтинівської міської ради». Метою клубу є популяризація фольклорних

традицій і народних звичаїв, сприяння формуванню любові до рідного краю, відродження та збереження культурної спадщини (<https://kniga65.blogspot.com/2023/03/3.html>).

У *Центральній бібліотеці Полонської міської ради* діє клуб за інтересами «Краєзнавець», спрямований на вивчення історії минулого та сьогодення рідного краю, його традицій та культури. Засідання клубу відбуваються щоквартально.

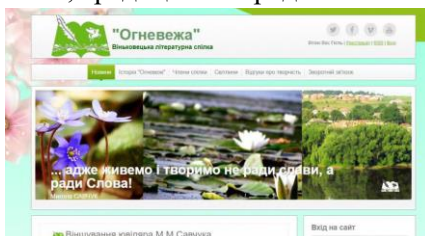

У *бібліотеці-філії центральної бібліотеки Полонської міської ради с. Онацьківці* діє краєзнавчий клуб «Калина», який об'єднує різних за віком людей та здійснює діяльність в межах старостинського округу сіл Онацьківці та Храбузна Полонської ТГ. Мета клубу – розкриття нових талантів, згуртування творчих людей села, організація їхнього дозвілля, вивчення звичаїв, традицій та обрядів сіл.

Клуб «Краяни» діє при *Чабанівській сільській бібліотеці Староушицької ТГ*. Його учасники збирають історичні матеріали, легенди та спогади старожилів. У *Святецькій сільській бібліотеці-філії Теофіпольської селищної ради* діє клуб за інтересами «Вишиванка», учасники якого пізнають світ вишивки, навчаються вишивати у різних техніках. Традиційно проводяться зустрічі підростаючого покоління з місцевими майстринями. Краєзнавчий клуб «Джерело» діє при *Радковецькій сільській бібліотеці-філії КЗК «Централізована бібліотечна система» Старокостянтинівської міської ради*, мета якого зберегти і примножити «історію краю, народу і родоводу, відродити найдорожче: забуте слово, прислів'я чи приказку, мелодію материнської пісні, бабусину колядку чи щедрівку, зберегти вишивку, звичаї, традиції та обряди.

У *КЗ «Центральна бібліотека» Вінковецької селищної ради* займається літературна спілка «Огневежа». Фахівцями бібліотеки для літераторів створений сайт (<http://vin->

oqnevezha.at.ua/). На віртуальному ресурсі публікуються твори та останні новини із життя спілчан. Для популяризації творчості огневежців також використовується YouTube-канал (<https://youtu.be/XsLbIG1hUVM>).

При
Ярмолинецькій
центральної
бібліотеці діє
літературний клуб
«Автограф».
Працівники
бібліотеки

допомагають учасникам проводити роботу зі збору матеріалів, редагування поетичних збірок членів літературного клубу «Автограф» та презентують видання.

Краєзнавчі музеї, світлиці, кімнати, куточки

У багатьох бібліотеках створені міні-музеї, музейні кімнати історії села, етнографічні куточки, краєзнавчі кімнати, які демонструють оригінальність, унікальність закладу та населеного пункту. Деякі бібліотеки створюють музеї письменників та воїнів-земляків, які загинули в російсько-українській війні.

Так, в рамках культурно-мистецького проєкту «Незнищенне коріння нашого роду» у КЗ «Центральна бібліотека Чорноострівської селищної ради» відкрито музей «Нескорені», експозиція якого присвячена бійцям російсько-української війни. Тут зібрана історія десятирічного протистояння з її втратами та перемогами. Над його створенням працювала команда небайдужих людей, серед яких: мешканці громади, історики, АТОвці та волонтери (<https://chornoostrivska-otg.gov.ua/news/1657377710/>).

У Чабанівській сільській бібліотеці Староушицької селищної ради діє **Народний музей історії** села Чабанівка, в якому відображена історія краю, від найдавніших часів до сьогодення. У Скворідківській сільській бібліотеці Миродлюбненської ТГ діє міні-музей красназавчого спрямування, де зібрані унікальні старовинні речі домашнього вжитку (коловороток, праска, посуд, ікони, одяг, серветки, рушники, знаряддя праці тощо).

У бібліотеці-філії № 2 Централізованої бібліотечної системи Хмельницької ТГ створено **музейний куточок**, який вміщує експонати, серед яких – старовинні речі домашнього вжитку: самопрядка, посуд, глечик, маленький ткацький верстат, рубель і качалка, вишиті рушники, розмаїття українських хусток, ляльки-мотанки й багато іншого.

У публічних бібліотеках області діють **народознавчі, етнографічні кімнати** та світлиці, метою яких є ознайомлення відвідувачів та збереження історичної пам'яті краю. У Центральній бібліотеці с. Кузьмин Щиборівської сільської ради діє народознавча кімната «Світлиця». Серед експонатів чільне місце посідають предмети селянського повсякденного вжитку, меблі, зразки одягу, посуд, знаряддя праці, рушники, килими, картини тощо). У Мишанецькій бібліотеці-філії КЗ «Старосинявська центральна бібліотека Старосинявської селищної ради» створено народознавчу кімнату «Бабусина світлиця», в якій користувачі знайомляться з джерелами народного буття, народними традиціями, звичаями та обрядами.

Красназавча світлиця «Затишном, сонцем, красою сяє світлиця свята» діє при Чемеровецькій центральній бібліотеці. Тут проводять екскурсії, красназавчі зустрічі та читання. Тут користувачі можуть поринути у минуле краю, а також зробити фотосесію.

У 2022 році в *Центральній бібліотеці ім. Володимира*

Булаєнка Красилівської міської ради було відкрито **красназнавчу кімнату «Ріднокрай»**, в якій експонуються вишиті сорочки, рушники, серветки, колодки для пошиття взуття, човник і багато іншого. Експозицію доповнюють матеріали у тематичних папках: «Історія краю», «Легенди та перекази Красилівщини», «Весілля на

Красилівщині» та ін.

Також у книгозбірнях діють **красназнавчі куточки**:

- «Чемеровеччина. Вчора. Сьогодні. Завтра» у *Чемеровецькій центральній бібліотеці*, на якому представлена інформація про заповідні та історичні місця, а також красназнавчі видання про видатних людей краю;

- «Красо України – Поділля» у *Радковецькій сільській бібліотеці-філії КЗК «Централізована бібліотечна система» Старокостянтинівської міської ради*;

- «Із джерел рідної землі» – *Сковорідківській сільській бібліотеці (Миролюбненська ТГ)*;

- «Славна ти земле Ярмолинецька» та «Скарбниця талантів землі Ярмолинецької» – *Ярмолинецька центральна бібліотека*, «Із джерел рідної землі» (*Сковорідківська сільська бібліотека Миролюбненської ТГ*), де крім старовинних експонатів розміщена красназнавча література, зведена красназнавча картотека та тематичні папки-дос'є.

В *центральной бібліотеці ім. Володимира Булаєнка Красилівської міської ради* відкрито красназнавчий куток бойової слави «Моє життя – для Батьківщини». Тут зібрано матеріали про учасників російсько-української війни, АТО/ООС. Окрема експозиція присвячена ветеранам Другої світової війни та учасникам бойових дій на території інших держав. Вшановуючи пам'ять загиблих воїнів-земляків, в *Чемеровецькій центральній бібліотеці* оформлено **патріотичний куток «За Україну! За її волю! За честь! За славу! За народ!»**.

Бібліотеки сприяють реалізації творчого потенціалу користувачів шляхом відкриття **мистецьких галерей**, де експонуються художні полотна та фотографії як професійних майстрів, так і художників-аматорів. У КЗ «Центральна бібліотека Чорноострівської селищної ради» відкрито **картинну галерею «Мистецький простір»**.

У КЗ «Центральна бібліотека Чорноострівської селищної ради» діє **туристично-інформаційний центр «Чорний Острів»**. Бібліотекарями розроблений туристичний веломаршрут теренами громади та проводяться костюмовані екскурсії Чорним Островом.

Туристичний маршрут «Деражнянщина туристична» розроблений фахівцями Деражнянської міської центральної бібліотеки. Фахівцями Летичівської публічної бібліотеки організовуються екскурсії селищем.

У бібліотеці-філії с. Великий Олександрів КЗ «Центральна бібліотека» Вінковоцької селищної ради реалізується **програма з бібліотечно-красназничого туризму**. В рамках програми розроблено туристичні маршрути громади. Серед маршрутів найпопулярніший – подорож до Марусиного каменю. Підготовлено буклет «Легендами повитий рідний край: Марусин камінь» про легенди, пов'язані із цим мальовничим місцем, справжніми «Великоолександрівськими малими Карпатами».

Конкурси, проєкти, програми

В окремих бібліотеках області з метою популяризації відомих імен земляків організовані краєзнавчі конкурси. Один із них – **конкурс читців** «Дух генія вита Подільським краєм» на базі КЗ «*Центральна бібліотека Чорнострівської селищної ради*». Конкурс присвячений творчості відомого байкаря Леоніда Глібова. З 2022 року захід набув всеукраїнського значення (<https://chornostrivska-otg.gov.ua/news/1713720517/>).

До дня народження поета-воїна Володимира Булаєнка *Центральна бібліотека ім. Володимира Булаєнка Красилівської міської ради* організовує конкурс поетичних читань поезії «Поки серце в нас живе...», метою якого є вивчення та популяризація творчості літератора (<https://krasyliv-rada.gov.ua/news/1559740227/>).

Традиційно до Дня міста Красилів організовує

фотоконкурс «Красилівщина через об'єktiv» (<https://krasyliv-rada.gov.ua/news/1599715454/>).

Не менш важливими та прогресивними у краєзнавчій роботі книгозбірень є **краєзнавчі проєкти**, що започатковуються бібліотекарями у соціальних мережах.

До 479-ої річниці з Дня заснування селища Стара Синява у КЗ «*Старосинявська центральна бібліотека Старосинявської селищної ради*» реалізовувала **краєзнавчий проєкт** «Славетна Старосинявщина». Бібліотека знайомила в соціальній мережі «Facebook» (<https://www.facebook.com/logbibsini/?locale=uk-UA>) мешканців територіальної громади з видатними земляками краю

з різних галузей знань та з творчим доробком місцевих поетів, уродженців краю: Любові Сердуніч, Олексія Скоробагатого, Валерія Пузіка, Олександра Осадчука.

У КЗК «Централізована бібліотечна система» Старокостянтинівської міської ради реалізували проєкт «Найвизначніші історичні пам'ятки» з циклу «Вулиці міста розповідають». До даного проєкту готують відео, що знайомить користувачів з історичною архітектурою міста (https://kniga65.blogspot.com/2022/09/blog-post_78.html).

З метою виховання духовності та патріотизму, любові до рідного краю у жителів громади бібліотекарі філії центральної бібліотеки Полонської міської ради с. Онацьківці розробили програму з народознавства «Жива душа народу».

Онлайн-заходи

Нові форми представлення краєзнавчої інформації відбуваються у бібліотеках з використанням інтернет-технологій. **Поетичний онлайн-марафон** «Українці – нація героїв» презентували працівники КЗ «Центральна бібліотека» Вінковоцької селищної ради. Відеозаписи учасників упорядковані під хештегами #МарафонПоезіїДеньГероїв (<https://www.facebook.com/watch/?v=222777323818875>) та #ПоетичнаВервицяПриродаВінковеччини.

Щоб зацікавити читача прочитати художній твір, фахівці КЗ «Центральна бібліотека» Вінковоцької селищної ради створили **буктрейлер** до книги «Гримуля» Артура Закордонця (<https://youtu.be/QkvwQiCrQM4>).

У 2022 році працівники філії № 2 Центральної бібліотечної системи Хмельницької ТГ запровадили **віртуальний ювілейний календар** «Поети-ювіляри – наші земляки». Це короткі відео про Володимира Дмитрика (https://www.youtube.com/watch?v=n7_hQ70QJf0&t=9s), Миколу Мачківського (<https://youtu.be/SXm3p5x73xA>), Олександру Ванжулу (<https://www.youtube.com/watch?v=47ZjmJ6vFAo>) та інших. Усього підготовлено 11 відео. Ця ж бібліотека реалізовує **медіапроєкт онлайн-читання** «Візок добрих казок». Одним із відеороликів, які підготували й записали працівниці книгозбірні,

була казочка місцевої письменниці Наталії Поліщук «Добра білочка» з книжки «Добрі діти».

Видавнича діяльність публічних бібліотек області

Значну увагу в популяризації краєзнавчої літератури та інформації бібліотекарі публічних бібліотек області приділяють **видавничій діяльності**: укладають інформаційні бюлетені, рекомендаційні списки, буклети, пам'ятки, історичні довідки, закладки тощо.

Центральна бібліотека Ярмолинецької селищної ради представила на конкурс 32 видання по краєзнавству: бібліографічні покажчики, довідники, збірники статей, буклети до ювілейних дат, присвячені суспільно-політичним подіям, історії, культурі, видатним діячам краю.

Бібліотека-філія № 2 Централізованої бібліотечної системи Хмельницької міської територіальної громади уклала та видала серію **буклетів** «Таланти нашого краю». За 2 роки було підготовлено та випущено 14 назв видань, серед них: «Незабутній Лео Мол – митець від Бога» (<https://ru.calameo.com/read/0062304719871c8722774>); «Літературні новинки письменників-краян»; «Мікрорайон Виставка. Минуле та сучасне» (історія мікрорайону) (https://cbs.km.ua/uploads/files/Doc/Vystavka_2021_05.pdf) та ін. Всі вони представлені на блозі бібліотеки.

Широку палітру видань у друкованому вигляді представила Деражнянська міська центральна бібліотека. Упродовж 2021 – 2023 років побачило світ 13 видань. Серед них: 2 збірки поезій Нелі Івчук «Пусти в своє серце весну» та Олени Усатої «Життя без черноток» у серії «Видатні особистості Деражнянщини»;

довідково-інформаційні видання про ветерана бібліотечної справи Галину Михайлівну Євсєєву, літераторку Ольгу

Ковпак, **нарис** про колектив «Лозівчанка», біографічний нарис про самодіяльного художника Леоніда Онищак, **топоніми**

Деражні, про історію села Буцневе, яку зібрав житель села Олексій Францович Бондар;

біобібліографічні

покажчики, присвячені Миколі Смагителю, Павлу Гірнику, героям-захисникам України – учасникам АТО, **каталог** «Книга

Деражнянщини 2002 – 2021», ряд буклетів та програм клубу.

Інформаційно-довідкове видання «Календар знаменних і пам'ятних дат» укладають: *центральна бібліотека Полонської міської ради, Летичівська публічна бібліотека Летичівської селищної ради, Ярмолинецька центральна бібліотека та КЗК «Централізована бібліотечна система» Старокостянтинівської міської ради.*

Фахівцями *Центральної бібліотеки Полонської міської ради* укладається **щоквартальний** «Бюлетень нових надходжень по краєзнавству», веббіографічні списки «Історичний спадок Полонного» (<https://polonne-crb.at.ua/index/kraeznavstvo/0-65>).

У *КЗ «Централізована бібліотечна система» Старокостянтинівської міської ради* укладено **біобібліографічну довідку** «Шнайдер Борис Лукич (до 85-річчя від дня народження)»; **щоквартальний анотований інформаційний список** «Нові надходження краєзнавчої літератури до Старокостянтинівської ЦБС».

Деякі бібліотеки активно включилися в роботу з розробки та видання **інформаційно-краєзнавчих путівників**. Так, *КЗ «Центральна бібліотека Чорноострівської селищної ради* видала туристичний путівник «Чорноострівщина – лебединий край».

Чемеровецька центральна бібліотека на обласний конкурс представила **довідково-бібліографічні видання**

«Жіноча постать в історії. Видатні жінки Чемеровеччини», «Золоті імена Чемеровеччини», **історичні довідки** «Ними пишається наш край», «Дмитріївська церква в с. Залуччя – пам'ятка культурної спадщини Хмельниччини», «Історичні та заповідні місця Чемеровецької ТГ».

Теофіпольська центральна бібліотека представила на конкурс **бібліодайджест** «Відомий український поет Хмельниччини – Павло Гірник» та **літературний біопортрет** «Труди і дні Мар'яна Красуцького» тощо.

Фахівці КЗ «*Старосинявська центральна бібліотека Старосинявської селищної ради*» зосередили свою роботу на висвітленні історичних подій про боротьбу українців за суверенітет держави та відстоювання національних інтересів. Видавались краєзнавчі довідково-бібліографічні видання: «Увійшли у безсмертя... (Герої АТО, ООС Старосинявщини); **бібліодайджест** «Нові часи – нові герої»; **інформаційний бюлетень** «Майбутньому захиснику Вітчизни за крок до служби», «Героїчно загинули за Україну...: Герої російсько-української війни Старосинявщини»; **анотовані інформаційні довідки** про Героїв російсько-української війни, земляків із Старосинявщини: «Віддав життя за Україну» (Ігор Русий), «Загинув за Україну» (Вадим Куцман), «Він загинув за Україну» (Микола Вовк).

Центральна бібліотека Полонської територіальної громади подала на конкурс **біобібліографічні довідки** «Герої не вмирають» – серія листівок про полончан, які віддали найцінніше у боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України – своє життя.

Серійні видання «Серцем доторкнись історії рідного краю» укладені фахівцями *Летичівської публічної бібліотеки Летичівської селищної ради*. У даній серії вийшли видання про єврейського поета Лева Квітка, уродженця с. Голосків, до 115-річчя від дня народження М. Печенюка, до 235-річчя від дня народження У. Я. Кармалюка; «Подільськими шляхами Кобзаря».

Щоквартально виходить **часопис** «Ріднокрай» краєзнавчого клубу «Берегиня» *центральної бібліотеки с. Кузьмин Щиборівської сільської ради*. У кожному випуску

[illegible]

У краєзнавчій роботі бібліотеки співпрацюють з органами місцевого самоврядування, бізнес-структурами, комунальними закладами, громадськими організаціями, ЗМІ.

Летичівська публічна бібліотека плідно співпрацює з Летичівським осередком Національної спілки краєзнавців України (голова – С. Коржик), ветеранською організацією відділу внутрішніх справ (голова – М. Скрипник), районною радою організації ветеранів України (голова – Г. Чежерда), а також із місцевими школами.

Зі старостами сіл, лісцем, сільським клубом та іншими бібліотеками громади співпрацює *Хоровецька сільська бібліотека-філія КЗ «Публічна бібліотека Улашанівської сільської ради»*.

21

м. Хмельницького у КЗ «Центральна бібліотека Чорноострівської селищної ради».

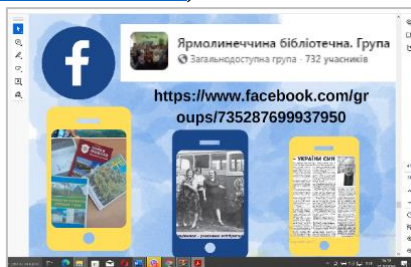
Висвітлення роботи публічних бібліотек області в ЗМІ

Краєзнавча робота публічних бібліотек області висвітлюється на шпальтах періодичних видань, вебсайтах бібліотек та органів місцевого самоврядування, соціальних мережах «Facebook» та «Інстаграм», на телебаченні та радіо, ведуться краєзнавчі блоги.

Зокрема, КЗ «Централізована бібліотечна система Старокостянтинівської міської ради» популяризує свою роботу на сторінках періодичних видань «Наше місто», «Життя Старокостянтинівщини», на сайті центральної бібліотеки (<http://starlibrari.at.ua>) у вкладці «Наш край» і на власному блозі. Також висвітлюється інформація на сайті місцевого каналу новин Старкон Сіті (<https://starkon.city/articles/386033/novini-voyennogo-chasu-starokostyantynivschina-vistavka>).

Робота Ярмолинецької центральної бібліотеки висвітлюється на сторінках газети «Вперед», на вебсайті бібліотеки (<http://biblioyar.at.ua/>), у соцмережах «Facebook» (<https://www.facebook.com/-100057502266971/>), «Instagram» (https://www.instagram.com/biblioteka_yar/) та youtube-каналі (<https://www.youtube.com/@YarmolnetskaCRB>).

На початку 2023 року Ярмолинецькою центральною бібліотекою була створена сторінка «Краєзнавчі родзинки нашої громади» у мережі «Фейсбук» (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100089359009775>).

Використання кришміток полегшує пошук по них. Застосовуються такі: #Історія_містечка_Ярмолинці, #Архітектурні_пам'ятки_Ярмолинеччини, #Палац_у_Ярмолинцях, #Відомі_люди_Ярмолинеччини,

#Парки_пам'ятки_Ярмолинецької_громади,
#Ярмолинецька_центральна_бібліотека.

Власні кришмітки має *Центральна бібліотека Деражнянської громади*: #МизУкраїниДеражнянськаЦБС; #бібліотеки_воєнний_час; #Деражня 590; #Історія_сіл_Деражнянщини; #Герої_земляки; #воїни_земляки; #пам'яті_героїв_земляків; #видатні_особистості_Деражнянщини; #Алея_славетних_земляків; #ЛітературнаДеражнянщина.

Центральна публічна бібліотека Центру культури та дозвілля Вовковинецької селищної ради використовує такі: #Відомі_люди_Вовковинець; #Історія_села_Вовковинці.

У віртуальному просторі *бібліотека-філія № 2 ЦБС Хмельницької міської територіальної громади* представлена на вебсайті центральної бібліотеки (<https://www.cbs.km.ua/>); бібліотека книгозбірні «Мистецька сторінка» (<http://kmcbsf2.blogspot.com/>); сторінках у соціальних мережах «Facebook» – (<https://cutt.ly/awfyY2T9>); «Instagram» – (https://www.instagram.com/biblioteka_filiia_2/) та youtube-каналі (https://www.youtube.com/channel/UCIY9ux_LyJZh1ZXkRNLBA7Q).

Про досвід роботи *Завадинецької сільської бібліотеки-філії Городоцької центральної публічної бібліотеки* можна дізнатися на шпальтах газети «Городоцький вісник» та у соціальній мережі «Facebook» (<https://www.facebook.com/0-100067446038051/?rdr>).

Висновки

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека є обласним краєзнавчим депозитарієм та зацікавлена у розширенні краєзнавчих ресурсів і послуг бібліотек області. Така робота дає можливість бібліотекам стати центрами краєзнавчого руху, акумулювавши ресурси, електронні бази даних, певні спільноти умільців, літераторів, науковців у любительські об'єднання, залучити молодь до вивчення свого національного, що є частиною загальнодержавного, налагодивши при цьому співпрацю з громадськими організаціями, місцевими авторами, газетами.

Організований бібліотекою спільно з обласними осередками спілок краєзнавців, бібліотекарів, працівників культури конкурс дав можливість виявити кращі практики публічних бібліотек територіальних громад області з питань краєзнавства, зосередити їхню увагу на розвиткові ресурсної складової, зокрема, книжкових фондів, виділення з них рідкісних і цінних видань. Конкурс виявив форми роботи у популяризації краєзнавчої інформації для користувачів, видавничої роботи бібліотек, реклами такої діяльності засобами масової інформації, у т.ч. в мережі «Інтернет».

Роботу бібліотек області у краєзнавчій царині гідно оцінила Хмельницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, відзначивши значний обсяг проведеної роботи книгозбірнями, їхню різноплановість, активність та бажання популяризувати краєзнавство.

Участь Хмельницького обласного відділення Всеукраїнської громадської організації Українська бібліотечна асоціація стимулювала бібліотекарів до членства у її лавах і вкотре продемонструвала підтримку та єдність у такій важливій справі як вивчення та дослідження краєзнавчої роботи на теренах області.

Конкурс показав, що система краєзнавчої роботи в області стала надзвичайно мобільною та гнучкою, здатною реагувати на зміни читацьких потреб, прогнозуючи й випереджаючи їх. Бібліотечні працівники розуміють, що лише об'єднання зусиль численної громади краєзнавців і бібліотекарів, зацікавлених у розквіті своєї малої батьківщини, допоможе у вирішенні багатьох проблем. І не лише краєзнавчих. Адже своєчасна і вичерпна краєзнавча інформація живить не лише мозок, але й душу, сприяє духовному відродженню народу України, подоланню економічної, політичної, культурної кризи.

У процесі оцінювання робіт учасників, виявлені певні питання для врахування у подальшій роботі Хмельницької ОУНБ як головного методичного центру для бібліотек області у плані підвищення кваліфікації, використання практики виїзних семінарів з демонстрацією на місцях проробленої роботи, особливо наочно представленої у окремих бібліотеках, висвітлення даного напрямку у виданнях ОУНБ та публікаціях її

працівників.

Сподіваємося, що вся краєзнавча робота книгозбірень сприятиме збереженню культурної спадщини краю та формуванню духовності й національної свідомості її мешканців.

Зміст

Обласний конкурс серед публічних бібліотек Хмельниччини на кращу організацію краєзнавчої роботи.....	3
Кращі практики роботи публічних бібліотек з питань краєзнавства.....	6
Краєзнавчий фонд.....	6
Просвітницька робота публічних бібліотек з питань краєзнавства.....	7
Клуби за інтересами.....	10
Краєзнавчі музеї, світлиці, кімнати, куточки.....	12
Конкурси, проєкти, програми.....	16
Онлайн-заходи.....	17
Видавнича діяльність публічних бібліотек області.....	18
Соціальне партнерство.....	21
Висвітлення роботи публічних бібліотек області в ЗМІ.....	22
Висновки.....	23

Для нотаток

Інформаційне видання

**Бібліотека – центр
краєзнавчої інформації**

*За матеріалами обласного конкурсу
серед публічних бібліотек Хмельниччини
на кращу організацію краєзнавчої роботи*

Відповідальна за випуск:
Чабан К. А.

Комп'ютерна верстка, макетування, правка:
Шмаль Т. А., Дорош В. Ю.